

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Francisc 42.

Iancu Cuparencu.

Omagiul *) Bucovinei

BCU Cluj / Central University Library Cluj
în 12 Octombrie 1777 **)

În anul 1772 câștigă împărăteasa Maria Teresia la întâia împărțire a regatului polon Galiția și Lodomeria. În vara anului următor făcu împăratul Iosif II-lea întâia sa călătorie la Galiția. Cu prilejul acesta văzu împăratul necesitatea, de-a câștiga partea nordică a principatului Moldova (Moldova-de-sus), care ar forma o legătură mai potrivită între nou câștigata provincie Galiția și marele principat Transilvania. Era numai vorbă, pe ce motiv ar putea să ceară Austria o parte așa de mare de pământ dela Poarta Otomană, care avea atunci dreptul de suveranitate în principatele române Moldova și Muntenia. Colonelul baron de Seeger dovedi cu o schiță istorică, că țeara situată între Nistru și munții Bucovinei, cari își au estinderea către Ardeal, formă odată o parte a Galiției.

Astfel ocupară în 31 August 1774 trupele austriace o parte a Moldovei. Două luni în urmă organiza coman-

*) Jurământul de credință.

**) Extras din Anuarul muzeului țării 1902.

dantul trupelor generalul baron de Spleny, în țara ocupată o administrație militară. Turcia purta atunci un războiu crâncen cu Rusia, care se sfârși în 24 Iulie 1774 cu pacea dela Cuciuc-Cainargi. Pentru a evita un nou războiu cedă Turcia Austriei în 7 Mai 1775 țeara ocupată cu vechea capitală a Moldovei (Suceava) și cu mormintele vechilor ei domni.

Noua Frontieră a Austriei fu fixată de o comisiune cumpusă din reprezentanți ai amânduror puterilor și după unghiul nord-vestic al Moldovei care se numia pe atunci Bucovina, adecă țară fagilor, se numi întreaga provincă cedată de Turcia.

Trei luni după intrarea trupelor austriace în Bucovina, propuse generalul Spleny stăpânirii, ca să se hotărască ziua pentru depunerea jurământului de credință. Actul festiv avea să se săvârșească în Cernăuți și toată populațiunea Bucovinei avea să iaie parte la aceasta. Nobilimea și dignitarii bisericești trebuiau să se presinte în persoană, pe când poporul, locuitorii orașelor, comunitățile jidovești, mazilii și rezeșii și preoțimea aveau să trimită reprezentanți după ce vor fi depus jurământul de credință în mâna ofițerilor, cari se vor trimite spre scopul acesta. Dar atât împăratul Iosif cât și împărăteasa Maria Teresia nu erau dispuși să întreprindă ceva în districtul Bucovinei, până când nu era stabilită frontiera și până când se aflau trupe rusești în Moldova, pentru a evita ori ce conflict cu Turcia și Rusia. Cu rescriptul împărătesc din 27 Iunie 1777 s'a ordonat depunerea jurământului de credință, care avea să aibă loc în acelaș fel ca patru ani mai nainte în Galiția și Lodomeria; iar guvernorul țării avea să fixeze ziua potrivită. Considerând lucrul pământului și vremea de călătorie destinase generalul Spleny ziua de 1 Octombre st. v. sau 13 Octombre st. n. pentru omagiul Bucovinei. Dar acuma, Spleny a schimbat puțin programa stabilită mai înainte. Se cerea ca atât preoțimea înaltă, cât și toată nobilimea (adecă boierii, mazilii și rezeșii) să se prezinte în persoană sau să depue jurământul de credință prin plenipotențieri. Ceilalți locuitori, orașenii și sătenii,

aveau să jure înaintea ofițerilor în prezența unui mazil, care depusese mai întâi singur jurământul. Numai liniștea dela mănăstiri n'a voit generalul s'o conturbe. Monahii și călugăriile aveau să iscălească formula jurământului și egumenii mănăstirilor, însoțiți de doi călugări resp. călugărițe, aveau să o prezinte prin un mandatar în 10 Oct. administrației țării. Dar ca să poată participa la festivitățile omagiale și orașele și satele, s'a permis, să vie la Cernăuți primarii cu câte doi delegați aleși din fiecare comună.

Aceste propuneri s'au întărit cu puține schimbări de comandantul general din Galiția în 6 August.

Numai două luni avea Spleny la dispoziție, pentru a pune la cale toate pregătirile pentru sărbarea rară. Mai ales însă îl preocupa manifestul ce trebuia adresat poporului. Manifestul cu data din 27 August, tipărit în limba românească la Blaj în Transilvania, spune că țara, numită Bucovina, e cedată de Poarta Otomană Austriei semel pro semper (pentru totdeauna); că împărăția Austria ia sub scutul ei pe toți vazalii, locuitorii și supușii acestui district, după ce vor fi depus un jurământ de credință. La finea lunii Septembrie au început să jure locuitorii satelor și orașelor. Spre scopul acesta s'au trimis 17 ofițeri cu 17 mazili în toate părțile țării cari au întâmpinat pretutindene o primire amicală. Numai în comuna Uidești (districtul Sucevii) au aflat opoziție. Și aici a venit poporul la biserică, dar preotul Andrei numai silit a intrat și el în lăuntru. Pe când se citia manifestul plecă el capul și când veni la jurământ, scoase o carte și zise „cu glas tare“, că el nu cunoaște alt jurământ afară de acela din cartea sa care-l depuse odată ca preot. La aceste cuvinte poporul era cât pe ce să iasă din biserică. Numai cu anevoe îi reținu ofițerul pe cei prezenți și îi lăsă să jure fără preot. Poporul depuse jurământul, dar cam silit.

După festivitate, tras la răspundere, respunse preotul, că lui nu-i place cuvântul „podanic“ (supus) din formula jurământului, și că are teamă să nu fugă poporul. În zădar și-a dat silință ofițerul să-l liniștească. Ziua următoare

fugi preotul, să vede de frica unei pedepse, la Moldova. Impozant s'a presintat omagiul dignitarilor bisericești și a nobilimii din 12 Octombrie în Cernăuți. Preoțimii înalte din Bucovina îi aparțineau afară de episcopul din Rădăuți Dositei Herescul, și mitropolitul Iacob al VI-lea care trăia în mănăstirea Putna, apoi arhimandriții Ioasaf Bartolomei și Calistrat și 5 protopopi: Ștefan, Iftimie, Ioan Telusco și doi Teodor. Ce privește nobilimea, aceasta se împărția în Moldova în trei clase: în boeri, mazili și ruptași (răzeși).

Boieri se numiau amplexiații înalți de curte și ai statului. Urmașii lor formau clasa mazililor. Ruptașii (răzeși) se cheamau aceia, cari erau în stare să-și cumpere o moșie sau ajungeau la o moșie prin căsătorie cu o fată de mazil. Afară de aceste trei clase află stăpânirea austriacă în Bucovina și o a patra clasă de nobili (Schlachzizen). Aceștia din urmă veniseră pe timpul războiului ruso-turc (1768—1774) parte din Polonia, parte erau indigeni (băștinași) cari primiseră titlul de nobili de la Ruși pentru diferite servicii.

Între boierii bucovineni aflăm cu prilejul omagiului pe următorii: Vornicul Anghelachi, Vasile Balș, Teodor Flondor, Ion Flondor, Ilie Herescul, Teodor Herescul, Leon Imbault, Ion Costin, Ion Calmuțchi S., Ion Calmuțchi I., Nicolai Gafenco, Vasile Flondor, Ruxandra Stirbățoia, Ilie Flondor, Ilie Cîrste, Ienachi Codrescu, Iacob Logoteti, Ion Mitiescul, Ioniță Strișca, Vasile Strișca, Mihalachi Giurgiovan, Dumitraș Gafenco, Petru Nagici, Simeon Turcul, Vasile Herescul și Maria Balșoie.

(Va urma).

Dela frații de peste hotar.

„Neamul Românesc“ Nrul 139 reproduce articolul nostru program din Nr. 1 și la urmă observă: „E foarte frumos și cu adevărat românesc gândul. A servi o clasă meritoasă, în folosul națiunii întregi, e operă națională. Foia ar putea culege documentele Mazililor, publicându-le ori păstrându-le.

Așa ar folosi și științei“.

Stejarii.

Mazili, răzeși am fost și-om fi...
Dușmanul nu va nimici
Stejari din ghinda sămănată
Într'o Dumbravă neuitată.

Toți hămisiții-au năvălit,
Câmpiile ni-au pustiit
Și, ca lăcustule, au ros
Ce-a fost verde și frumos;

Iar noi stejari suntem și-acum
Sădiți lăcustelor în drum,
Și da-va Maica Precista
Și 'n veci vom rămâne așa.

De-un veac suntem lipsiți de soare.
De-un veac barbarul graiu ne doare,
Și lirva¹⁾ ni tot țârlăește
Și sufletul ni amărește.

Dar pui voinici acum ni cresc
În graiul dulce românesc,
Și noi cu ei „Doina“ doinim
Și'n „Hore“ dragi ne veselim.

Și ajuta-va bunul Tată
Ceresc și vom mai fi odată
Ce-am fost: Săgeți pornite 'n vânt
Și groaza acestui pământ!

De la Dumbrava roșie.

¹⁾ Lirva = instrument de muzică specific galițian.

îndreptățirea luptei noastre și folosul ei pentru neamul românesc din Bucovina.

Rezultatul obținut cu ocazia compunerii listelor pentru alegerile dietale a făcut, să se vorbească mai mult ca până acuma de răzeși. Răzeșii uitați și nebăgați în samă de lumea românească din această țară au dovedit prin ținuta lor frumoasă ce au observat la momentul acesta atât de important pentru noi, că ei cu toată nepăsarea a „marilor naționaliști români“, tot nu și-au pierdut încă conștiința lor națională. Surprinderea aceasta n'a fost tocmai plăcută pentru Ruteni. Dar chiar și politicienii noștri nu s'au simțit tocmai bine, căci fiecare suflet din părțile de peste Prut înscris pe lista românească, li este o palmă morală.

E știut lucru, că în politica noastră de până acuma chestia răzeșască n'a ocupat nici un loc. Nimene nu s'a interesat de pătura aceasta, unii crezând-o pierdută în puhoiul slav, alții din alte motive și mai condamnable. Cătră cei dintâiu ne adresăm cu articolul acesta, cu cei din urmă nu putem sta de vorbă.

Mulți gândesc, și de aceștia se află chiar și în rândurile acestor, cari ne conduc, că Românișmul acestor bieți oameni e numai iscodit de niște șoviniști. Aceasta nu se poate admite din capul locului, pentrucă trebuie să spunem cu părere de rău, că n'a venit încă timpul să avem șoviniști români, apoi și adevărul istoric e de partea noastră, care nu poate fi tăgăduit de nimene.

Se știe, că Moldova, din care făcea parte Bucovina, avea locuitori Români. Se știe deasemenea, că la anexarea Bucovinei la Austria a fost numărul Ruțenilor de tot mic. Acu se iscă întrebarea, de unde vine numărul cel mare al Rutenilor? Poate de la descendenții celor 50.000 de Ruteni aduși de Bogdan, feciorul lui Ștefan cel Mare? Dar aceștia, împrăștiați fiind în toată Moldova, au fost desnaționalizați de Români în scurtă vreme.

Partea cea mai mare de Ruteni, afară de un număr mic de autohtoni, locuitori ai satelor din apropierea Galitiei, au imigrat. Dar teoria susținută până astăzi, chiar și de unii Români, că majoritatea imigranților slavi ar fi desnaționalizat minoritatea românească găsită de ea în țară, nu este adevărată, cel puțin însă nu se poate aplica la toate locurile, unde se află astăzi Ruteni.

Enclavele rutene ale districtelor românești se explică astfel. Spre a despărți pe Români de Români, au fost colonizate satele dela granița României cu Rutenii din partea guvernului. Unele dintr'ânsele s'au romanizat, mai ales cele din districtul Sucevei. (Bosancea, Pătrăuți, Mitoc). Altele însă au rămas rusești și trebuiesc numaidedcât recâștigate. Satele aceste au fost totdeauna românești, numai că Rutenii, aduși de guvern la timpul său, sau veniți pentru lucru, au schimbat caracterul lor. Așa e și cu cele mai multe sate din districtele mixte, mai ales cele din districtul Siretului, unde au rămas multe rusești.

Cele mai multe sate însă din apropierea Cernăuțului, din districtul Vașcăuțului și de peste Prut au fost rutenizate mai mult prin contactul ce-l aveau cu satele rusești din împrejurime decât prin imigrare, care și ea nu se poate contesta. Dovadă e zdrobitoarea majoritate a poreclelor românești din satele aceste. Nu greșim de loc, dacă spunem, că locuitorii satelor răzeșești din nordul Bucovinei sunt mai Români după sânge, decât cei din cele câteva sate din sud colonizate cu Rutenii și apoi ear romanizate.

S'ar părea, că recunoaștem și noi teoria dlui Onciul, că în sud s'a romanizat, iar în nord s'a rutenizat. Dar Suntem departe de a accepta părerea aceasta. S'au romanizat în sud vre-o 4—5 sate, care și ele, dupăcum s'a spus, au fost de origine românească, dar s'au rusificat zeci și zeci de sate în alte părți, care totdeauna au fost românești. În sud au venit Rutenii în satele românești și s'au rutenizat o samă, dar câți au rămas încă Rutenii, iar în nord a fost țara tot așa de românească și unde întâlnești azi Români pe acolo?

Limba românească nu se vorbește mai de loc, sau numai foarte puțin, pe plaiurile nordice ale țării, dar cu toate acestea conștiința națională încă nu s'a stins nici aici. Se păstrează încă tradiția, se păstrează încă obiceiurile românești și se vor păstra și mai departe. Răzeșul e, în afară de limbă, în toate român. El nu se amestecă prin căsătorii cu neamuri străine. Nu s'a întâmplat încă să se însoare un răzeș cu o țărăncă sau să deie un răzeș fata după un țaran. Asta nu ți-a face, pentrucă nu-l lasă mândria lui.

Se vede deci clar, că avem de lucru cu Români, cari vorbesc rusește și pentru cari s'a făcut foarte puțin. Pentru întâia oară a

fost atinsă chestia aceasta și însemnătatea ei recunoscută de naționaliști din 1848, cari o apărau în ziarul lor „Bucovina“, scriind în privința asta articole foarte interesante și azi încă actuale — dovada cea mai bună, că în multe privinți am rămas acolo, unde am fost. Rândurile ce urmează sunt un mic extras dintr'un articol intitulat „Rătăcirii naționale“ apărut în susnumita gazetă la pag. 200, care e o polemică interesantă între Hurmuzăchenii și un corespondent de la o gazetă cehă, care apăra Rutenismul. Eată articolul, care ar putea servi politicianilor și gazetarilor noștri drept exemplu:

„...Pentru că cele mai nouă oficiale numărări și călătorii în „toate ținuturile țării, întreprinse cu scop de a mijloci, în privința „limbei și a localității referința (relația), care să se puie drept „fundament la noua organizare judecătorală și politică, acele numă- „rări și călătorii zic, au scos la lumină neîndoibilile fapte, că „pelângă toată legătura de până acuma cu Galiția, și cu toate că „în urmarea aceleia Rutenismul patronat de către guvernul în „referință națională și bisericească în contra Românismului, to- „tuși numărul acelor ce vorbesc românește se are către al celor „ce vorbesc numai ruteneste ca 209.293 către 108.907, adecă „ca 2 către 1. Noi zicem într'adins „al celor ce vorbesc numai „ruteneste“, pentru că întru puternica amestecare a ambelor limbe „din multe ținuturi, mai vârtos între Prut și Nistru, mai toți Ro- „mânii vorbesc, pelângă limba lor maternă și cea rutenească, ba „încă ici coala, ca luare afară, nu numai li se întoarce limba mai „cursiv pe rutenie, ci lenevindu-se sistematic în drumul guvernial, „propria lor limbă, vorbesc numai cea rutenească. Și dacă un „Român pe lăuntru propria sa limbă mai vorbește și una străină, „sau dacă vorbește numai o limbă străină, nu și cea română, au „doară pentru aceea va trebui să-și piardă naționalitatea? Aceasta „nicidecât prea învățate d-le corespondinte! Căci naționalitatea este „produsul mai multor factori, și dacă lipsește un factor se micșo- „rează, ce este drept, întregimea elementului național, însă nici „decum nu se șterge cu totul. Cel mai drept judecător al „naționalității omului este propriul lui simț din lă- „untru, și dacă șoptește acesta afirmativ și auzibil, că el se ține „de cutare națiune, atunci acestuia chiar așa nu i-se poate denega „acea naționalitate, precum nu se poate impune aceluia, dintr'a

„cărui piept sau cu totul s'au stins simțul național, sau nici odată „n'au fost deșteptat. Și acest judecător în toți Români de categorie mai înaltă (cari vorbiau pe atuncia policește, N. R.) și mai „de jos, cari conversează mai mult sau mai puțin rusește, acest „judecător zic, își dă sentința în contra alipirei acestora la națiunea rutenească și în contra necumpătatelor pretensiuni ale Rutenismului celui fanatic, care — asemenea falsei mame din tribunalul lui Solomon — mai bine ar voi să sfâșie amata noastră „țară și să o dispartă în două castru dușmane una alteia, decât „să-și reducă pretensiunile la o modestă măsură, care se cuvine „unor simpli și harnici coloniști, unor venetici aventurari și unor „vânători după drepturi politice, mai vârtos când ei sunt în țară „cei mai puțini la număr. Dacă dară fiecare minoritate nemăsurată în pretensiunile sale, este chiar de sine însuși în nedrept: „atunci necumpătatul zel de întoarcere la unirea națională și proselitismul politic al nou înscoditei națiunii rutene, care silnica „sa lăcomie se cearcă a și-o acoperi cu lăudatul, însă pe spatele-i „de tot găuritul mantel al egalei îndreptuiri a tuturor naționalităților — este un adevărat scandal și atrocitate“...

Articolul acesta, în ideile sale atât de moderne, căci astăzi sunt toți istoricii și sociologii de acord, că numai voința individului e hotărâtoare, cărei națiuni aparține respectivul și nemic alta, ni arată pe deplin dragostea de neam ce au avut-o politicianii români de atuncia și întunecă „activitatea“ reprezentanților noștri de astăzi.

E de tot condamnabilă ținuta lor, când considerăm, că ei au tăcut, când deputații altor națiuni, cari reprezintă într'adevăr interesele alegătorilor lor, s'au exprimat și ei pentru modul acesta, de a se face recensământul.

În senzul acesta a vorbit rectorul universității din Viena la inaugurare, apoi, în parlament deputatul ceh Kramarz, ai noștri însă au tăcut chiar și atuncia, când deputații străini au protestat în contra barbariilor săvârșite de Unguri contra fraților transilvăneni.

Dar dacă ne gândim și la folosul ce ni-ar aduce recunoașterea a celor zeci de mii de Români cu limba de conversație ruteană, ca Români, atunci ni pare indiferența aceasta a deputaților noștri inexplicabilă pentru o chestie atât de însemnată. Căci e sigur, că atuncia am răsturna prioritatea numerică a Rutenilor pe care se ba-

zează dâșii la ori-ce ocazie, li-am astupa gura, și Românilor care, din cauza numărului mai mare (pe hârtie) al Rușilor, tot fac concesiuni pe ori-ce teren, le-am deschide ochii și am recâștiga pozițiunea, care ni se cuvine să avem în țară. Că istoria e pe partea noastră și că Românii, chiar la pretinsa lor minoritate față de Ruteni, plătesc biruri mai mari, asta amintim numai în treacăt. Nu ne mirăm de nesățioasele pretensiuni ale Rușilor, dar nemărginita concilianță a bărbaților noștri conducători față de aceste pretensiuni, este un păcat strigător la cer. Firea îngăduitoare din cale afară a Românului nostru nu trebuie să meargă așa de departe încât să-și uite de organismul propriu și să se nimicească pe sine însuș.

Convinși deci de îndreptățirea luptei noastre pentru neamul întreg, strigăm Românilor de bine:

Hai cu Domnul sfântul,
Haideți peste Prut,
Să păzim pământul
Care l-am avut.

—00—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un „proroc“ ca agitator rutean.

Înainte de câteva zile umbla prin suburbiul Clocucica un individ, îmbrăcat în haină de țaran, desculț, de grumazul căruia era atârnată o cruce mare. Era întovărășit de un student „ucrain“ și intra din casă în casă ca să procească oamenilor. Dar prorocia lui se mărginea la o simplă și trivială agitație. Îi îndemna pe bieții oameni, ca să se înscrie în listele de recensământ rutene și să vorbească numai limba ucraină (cea a măturătorilor de stradă) și să se roage la Dumnezeu numai rusește, căci numai așa îi place lui Dumnezeu și nu cea românească. Avis sergenților de poliție.

In ajunul alegerilor.

Alegerile ce se vor face la primăvară pentru dieta țării sunt de un interes mare pentru mazălii și răzeșii din Bucovina. Căci așteaptă și ei, cei uitați și abandonați pierzării în mijlocul populației slavone, ca să răsară din mijlocul celor aleși vre-un bărbat care să rădice glasul său întru apărarea lor până mai e vreme. De aceea urmărim și noi cu interes viu toate pregătirile ce se fac pentru alegerile viitoare. Rugați fiind din mai multe părți, de cătră bărbații fruntași ai mazălilor și răzeșilor de peste Prut, să li dăm informațiunile necesare, ca să știe pe cine au să întrunească voturile lor, dăm mai jos numele candidaților votați de adunarea districtuală a partidului pentru acele cercuri electorale unde se află răzeși, adică la Cernăuți și Storojineț.

Dar înaintea de a trece la candidaturile, care privesc în special chestia răzeșască, vrem să atingem mai întâiu o chestie, care privește pe toți Românii bucovineni.

Aproape în toate districtele s'au ținut adunări și s'au pus candidaturi, dar peste tot domnește o tăcere misterioasă, așa că candidaturile anunțate partidului, și alegerile făcute de adunările districtuale ale acestuia le poți afla aproape numai pe după culise și nu în organul partidului, unde ar trebui să steie toate informațiunile necesare. Dar noi dorim mai puțin să știm numele tuturor candidaților mai mult sau mai puțin demni de un mandat, ci vrem să facem o constatare, care va interesa pe mai mulți români. Anume, că nicăiri nu se aude de candidatura dlui Iancu cav. de Flondor. Se vede, D-Sa retrăgându-se de la conducerea partidului, crede fiecare, că nu mai e de lipsă a se lua în considerare și persoana D-Sale, că doar s'a retras singur din politică. Noi credem însă, că ar fi mult mai nimerit, dacă Românii, cari cu toți stimează și țin la persoana d-lui Flondor, ar căuta un mod mai potrivit de a-l readuce la partid, decât acela cu simpla rugămintă a partidului — care e un cerc restrâns — ca să revie dl Flondor la demisia sa. Ar fi să se lase în sama unui cerc mai mare de inși, ca să se rostească asupra demisiunii dlui Flondor, și acel cerc ar fi un cerc electoral cu miile sale de voturi, unde să se anunțe candidatura D-Sale. Și proclamarea candidaturii a d-lui Flondor ar fi cea mai bună satisfacție pentru D-Sa și un argument mai

mult, că d-lui se bucură într'adevăr de nestrămutata încredere a partidului. Și nu credem, că dl Flondor ar desconsidera pe „vox populi vox dei” și că nu s'ar întoarce nici atuncia la conducerea partidului și la lupta politică. Susținem, că e datorința nu numai a actualilor deputați ci a tuturor românilor de bine, să se rostească în privința aceasta. O proclamare spontană a candidaturii acesteia, în oricare district ar fi, ar astupa gura tuturor răuvoitorilor nației, care doresc, ca bărbații influenți și energici să lipsească de la conducerea noastră politică, și ar fi o dovadă mai mult, că Românii știu prețui pe acei bărbați ai neamului, care au dat dovadă, că știu lucra și lupta pentru nație.

Acuma să ne întoarcem la candidaturile ce privesc și pe răzeși.

În 26 Decembrie 1910 a avut loc la Cernăuți o adunare districtuală. La această adunare au decurs deliberările într'un mod de tot demn și liniștit.

Candidat pentru dietă fu proclamat în cercul electoral al Storojinețului dl dr. Constantin Isopescu-Grecul, care e cunoscut ca deputat pentru parlament al aceluiaș cerc. Al doilea candidat pentru Storojineț e dl Alecu Popovici, consilier de tribunal, deasemenea proclamat de partid.

Ear pentru Cernăuți-Boian, în curia censului, fu proclamat ca candidat dl Ioan cav. de Cuparencu, maiestru-silvic din Cuciurmăre. Pecând celelalte candidaturi s'au făcut prin aclamațiune, a fost votată cea a dlui Cuparencu, la rugămintea D-Sale, prin fidule, așadară în mod secret. D-Sa a întrunit 119 voturi ai celor 120 delegați prezenți. Ne bucură mult candidatura aceasta, căci din întâmplare se împlineste dorința multor răzeși, cari doriau să aleagă pe cineva de ai lor, adevărat pe unul care cunoaște nevoile lor.

Dl Cuparencu se trage din o familie de mazil din Calinești lui Cuparencu, și va fi poate unicul reprezentant al răzășimei bucovinene în dietă. Atragem deci atențiunea răzășimei din părțile rutene asupra candidaturii dlui Cuparencu și o rugăm, ca la alegerea din 28 April 1911 să voteze toți răzeșii numai pentru D-Sa. Districtul electoral al dlui Cuparencu, adevărat districtul Cernăuți-Boian cuprinde și pe toți Românii din districtele Coțmani, Zastavna, Vașcăuți și Vijniță și anume pe Românii din satele Ivancăuți, Nepolocăuți, Piedecăuți, Cabești, Carapciu pe Ceremuș, Costești,

Stanești de sus pe Ceremuș, Stanești de jos pe Ceremuș, Vilavcea, Voloca pe Ceremuș, Berhomet pe Siret și Vijnița. Toate aceste sate sunt în mare parte locuite de răzeși dintre cari, cam la 800 alegători s'au înscris în catastrul românesc. Să nu uite răzeșii, că datorința lor e, să voteze numai pentru dl Cuparenco, fiindcă dl Cuparenco e pe de o parte candidatul oficial al partidului și pe de altă parte presupunem, că dl Cuparenco fiind singur răzeș, va apăra interesele fraților săi din părțile rutene și va ști să-i conducă bine.

Revolta sângelui românesc.

E știut lucru cât de bine sunt tratați Românii bucovineni pe terenul școlar. Pecând în orice provincie austriacă părinții au dreptul să decidă (hotărească) în ce școală să meargă copiii lor, aice în Bucovina a binevoit guvernul local să depășească dela legea aceasta, răpind numai din dragostea cea mare pentru Ucraini, cel mai primitiv drept, ce i se cuvine unui cetățean, de a dispune asupra copilului său minoren. Ucazul acesta pare și mai căzăcesc, dacă știm, că școlălele aceste sunt susținute din banii sătenilor.

Prin procedura aceasta nevrednică, de un stat constituțional, li-a succes veneticilor de a schimba cu totul fața Bucovinei. Țăranilor români li s'a impus cu de-a sila școala ruscă și urmările sunt desnaționalizarea lor. Dară în țărani aceștia și mai ales la Răzeși n'a perit încă conștiința națională cu toate că au trecut zeci de ani decând vorbesc altă limbă. Ei doresc, ca măcar copiii lor să învețe limba românească, să devie iar Români verzi, cum au fost moșii și strămoșii lor. Zeci și zeci de deputațiuni răzeșești și țărănești urcă și coboară treptele palatului guvernial, spre a cere dreptul lor, dar toate sunt înzădar.

La noi trebuie să dai cu parul pentru a putea obține și cel mai natural drept. Ipotesteni, cari au cerut mai mulți ani școală românească pe cale legală, au trebuit să-l deie afară pe învățătorul rutean, ca să ajungă la dreptul lor. Un caz de felul acesta s'a întâmplat Marți, în 27 Decembrie, în Mihalcea. Satul acesta e locuit de Răzeși și țărani, dar' a trebuit mulți ani să susție

contra voinței sale o școală rusască. Prevăzând sătenii pericolul cel mare ce li amenință copiii lor, au început imediat să ceară școală românească. De atunci au trecut 14 ani, și ce să vezi, încă astăzi nu li s'a împlinit cererea. Indignați de tratarea aceasta, au trebuit bieții Mihălțeni singuri să-și facă dreptul și în Marța aceea, care va rămânea pentru dânșii o zi de sărbătoare, a hotărât tot satul să facă capăt odată pentru totdeauna volnicilor ucraine. Învățătorul cu copiii a fost silit să părăsească școala, iar ușa școlii a fost bătută cu scânduri. Astăzi se ține învățământul cu câțiva copii și în jurul școlii se primblă un jandarm (vezi Ungaria).

Dar nu numai Mihălțenii au de suferit în privința aceasta. În toate satele răzeșești de peste Prut, din districtul Storojinețului și din cel al Vașcăuțului sunt școli rusești. În satele mixte nu stăm mai bine. E numaidecât de lipsă să conchidem o adunare a Românilor din satele mixte și din cele răzeșești, cari au fost rutenizate, ca să protestăm cu toată energia contra nedreptăților ce avem de suferit pe terenul școlar și să cerem modificarea legii școlare, care ni este dușmană. Guvernul ar trebui să-și vie odată în fire, să nu facă toate pe voia inspectorului rutean Popovici, care pare a fi omnipotent, ci să ne facă dreptate, pentru că cazuri ca cele din Mihălcea să nu se repezească. Căci, dacă din punctul de vedere al ordinii publice ele sunt de regretat, ele sunt pentru popor ultimul mijloc de a-și valida dreptul său, și vina cade pe aceia, cari au oprit și apăsă acest drept. Sperăm așadar, că Mihălțenii măcar acuma vor dobândi ceea, ce cer de 14 ani încoace.

Să li ajute Dumnezeu!

—o.—

Știri mărunte.

Numire. Dl Modest cav. de Sorocean, prof. în Câmpulung, e numit sublocotenent în rezervă la reg. 41, și dl George de Popescul, inv. în Broscăuții-vechi (Urvana) superior în Ropcea.

Caz de moarte. În Viena a răpăusat dl dr. Vespasian Tarangul, nobil de Valea-Uței, secretar la direcția căilor ferate.

Promoțiune. Dl Aurel Tarnavski, fiul d-lui prof. univ. dr. Teodor Tarnavski, și Nicu Popescu, fiul d-lui paroh din Țurenj Ioan Popescu, au obținut în 22 Decembrie 1910 gradul de doctor în drepturi.

* Dl paroh din Comarești, dr. O. Malcinski, care a rădicat pe spesele proprii un frumos portret al M. Sale în biserica jubilară Francisc-Iosif din Tisovăț, a primit cu prilejul desvălirii portretului în 2 Decembrie a. c. mulțămită înaltă de la cabinetul împărătesc, de la principele de coroană arhiducele Ferdinand, de la arhiducele Eugen, de la șeful creștinilor sociali prințul Alois Liechtenstein, de la presidentul țării și de la Excelența sa Mitropolitul dr. Vladimir de Repta. Felicităm și noi pe dl dr. Malcinski la această faptă patriotică.

Societatea șefilor de poștă din Bucovina și-a ținut în 11 Decembrie 1910 adunarea generală, în care s'a ales president dl Dionisie cav. de Păunel, șef de poștă în Cernăuți (palatul justiției).

Nedreptăți pe terenul bisericesc. În Carapciu pe Ceremuş, un sat curat răzeșesc, așadară românesc, a fost numit cooperator un fanatic ucrain Smereczensky. Acelaș lucru s'a întâmplat și în Camena, un sat cu 600 de alegători români și 127 ruteni. Ce spun deputații noștri. Așteptăm interpelări. Iar naționaliștii de la conzistor să trăiască. University Library Cluj

Mulțămită publică. Pentru casa națională din Broscăuții-vechi au încurs deocamdată prin colecte următoarele sume: de la părintele Dimitrie Popovici, parohul Broscăuților 20 cor.; de la dl A. Vitencu, profesor în Cernăuți pe lista Nr. 20 suma de 12 cor. la care au contribuit următorii domni: Emilian Ilnițchi 1 cor., Traian Bârgăuan 1 cor., Emil Forgaci 2 cor., Modest Scalat 1 cor., D. Zopa 1 cor., Emilian Popescu 1 cor., Adrian Bocca 1 cor., Alexandru Vitencu 2 cor., Sachnovici 2 cor.; de la dl Zopa, stud. universitar pe lista Nr. 28 suma de 21 cor., numele donatorilor se va publica mai târziu; de la domni Dumitru Turchevici, superior în Iordanești, Iancu de Cracalia, sup. în Banila-mold. și prof. dr. Iancu cav. de Cuparencu câte 2 cor.; pentru revizite școlare pentru copiii de la școlile din loc au încurs de la onor. „Societate pentru cultura și literatura română“ (prin părintele E. Procopovici) 50 cor.; onor. societate „Școala Română“ din Suceava 37 cor. 37 bani; onor. societ. „Filiala Școala Română“ din Storojineț 50 cor. — Tuturor mărinimoșilor donatori precum și onoratelor societăți li se exprimă pe calea aceasta mulțămită sinceră. — Ioan Luța, preot.

Dărnicia Rutenilor. Cu prilejul recensământului sunt Ucrainii foarte darnici. Fiecare cap de familie (român bine înțeles), care prezintă lista, arătând că s'a scris rus primește un car de lemne, de la „Selanska Kasa“, copiii capătă haine, femeile testemele și alte rufării. Am aflat, că s'a comandat un vagon întreg de sdrențe pentru a fi distribuite la suburbieni, ca doar s'ar șterge ori-ce urmă de români în Cernăuți.

* Mai mulți mazăli și răzeși din Stăneștii-de-sus și împrejurime își exprimă regretele lor, că dl notar c. r. Dimitrie Popovici îi părăsește în luna Ianuare trecând în aceeaș calitate la Zastavna. Dl Popovici li-a fost răzeșilor un prietin devotat și un mare sprijinitor. Și nouă ni pare rău, că dl Popovici părăsește orașelul Stănești pe Ceremuș, dar știind că a fost dorința sa proprie, ca să fie transferat la Zastavna, ne împlinim o datorie plăcută felicitându-l pe dl Popovici la noul post și mulțumindu-i în numele răzeșilor pentru jertfele, ce le-a adus în folosul răzeșimei. Suntem convinși, că dl Popovici ne-a face servicii bune și în Zastavna. Dni notari D. Popovici și V. cav. de Tudan sunt unicii notari români, cari au fost conștienți de chemarea lor în părțile rutene locuite de răzeși.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Știre ultimă.

O broșură de agitație ucraină.

Sub titlul de „Rusene a volosca vira“, un preot ucrain „ortodox“ publică o broșură de agitație contra Românilor, plină de venin, în care se vorbește de „romanizare“, de pretinse terori-zări, unde clerul român e împrășcat cu cel mai veritabil noroiu galițian și unde chiar excelența sa Mitropolitul Repta și conzistorul își au partea de sudalme și învinuiri nedrepte din partea unui preot „ortodox“. Mitropolitul e, după ei, un renegat, care s'a declarat din rus, ca român, numai pentru a ajunge la dignitate, iar conzistorul e capul romanizatorilor. Va să zică, Rușii consideră pe Rezeșii din Bașița românească, locul de naștere al Mitropolitului, ca frați ai boicilor. Dar ei se vor încredința încurând, că nici în Ivancăuți, Valeva, Nepolocăuți etc. nu sunt așa de tari cum cred. Vom reveni pe larg și pe înțelesul fraților de peste Prut.

Proprietar și editor: **Prof. Dr. Iancu cav. de Cuparencu.** — Redactor responsabil
Teofil cav. de Manescu. — Societatea tipografică bucovineană în Cernăuți.